

Nr 44.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående nybyggnader för de kemiska och fysiska institutionerna vid Chalmers tekniska institut; given Stockholms slott den 23 januari 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över eklestastikären den för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över eklestastikären den, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 januari 1925.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Olsson anför härefter:

I den till riksdagen den 2 januari 1925 avlättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t, på min hemställan, under åttonde huvudtiteln, punkten 117, föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition om anvisande av ytterligare medel till nybyggnader för de kemiska och fysiska institutionerna vid Chalmers tekniska institut, i riksstaten för budgetåret 1925—1926 för ändamålet beräkna ett extra reservationsanslag å 700,000 kronor. Sedan beredningen av ifrågavarande ärende numera avslutats, anhåller jag att åter få anmäla detsamma för Kungl. Maj:t.

Till nybyggnader för de kemiska och fysiska institutionerna vid Chalmers tekniska institut beviljades för förra halvåret 1923 ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor. 1923 års riksdag beslöt därefter, att nybyggnader för sagda institutioner skulle å vissa av Göteborgs stad upplättna områden uppföras i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitektkonsortiet Origo upprättade huvudritningar, samt anvisade för ifrågavarande byggnadsarbe-

Nybyggnader för de kemiska och fysiska institutionerna vid Chalmers tekniska institut.

tens utförande såsom extra reservationsanslag för budgetåret 1923—1924 ett belopp av 700,000 kronor.

Den för 1923 års riksdag framlagda utredningen i ämnet ger vid handen, hurusom den av Kungl. Maj:t tillsatta byggnadskommittén beräknat totalkostnaden för byggnadsföretaget till 2,350,000 kronor, varav på tiden 1 juli 1924—30 juni 1925 skulle belöpa 800,000 kronor, under det att byggnadsstyrelsen i avgivet yttrande uppskattat kostnaderna till sammanlagt 2,455,000 kronor. Av propositionen till 1923 års riksdag framgår vidare, att Kungl. Maj:t icke fann det lämpligt att för det dåvarande, när förhållandena på byggnadsmarknaden ännu knappast kunde sägas vara stabila, fastställa viss totalkostnad för de nya byggnaderna utan ansåg, att ny kostnadsberäkning borde upprättas mot slutet av år 1923 och förslag rörande kostnaderna i sin helhet föreläggas 1924 års riksdag.

Med skrivelse den 9 februari 1924 överlämnade därefter byggnadskommittén ett av Origo upprättat kostnadsförslag, slutande å ett totalbelopp av 2,417,463 kronor. För egen del fann sig kommittén — med ledning av detta Origos kostnadsförslag och med beaktande därjämte av att dels genom förbiseende ett par poster å tillhoppa 4,000 kronor uteglömts i förslaget, dels ock posten för »arvoden, kontroll etc.» borde ökas med 15,000 kronor — böra upptaga kostnaderna för nybyggnaderna till 2,437,000 kronor. I samband härmed anförde kommittén, bland annat, följande:

Då av olika orsaker arbetenas igångsättande försenats, hade kommittén icke ägt möjlighet att låta den av kommittén sålunda gjorda kostnadsberäkningen grunda sig å siffror, vunnna genom huvudentreprenads utlysande och prövning. En följd av att arbetenas påbörjande försenats hade jämväl blivit, att den fastställda arbetsplanen icke kunnat följas. Kommittén hade fördenskull låtit Origo upprätta en ny arbetsplan. Kommittén hade i denna nya arbetsplan utgått från den förutsättningen, att nybyggnaden skulle vara färdig att tagas i bruk vid början av läsåret 1926—1927. Det uppskov med huvudentreprenadens igångsättande, som ägt rum, hade gjort det möjligt för kommittén att begränsa sitt anslagsäskande för budgetåret 1924—1925 till 250,000 kronor. Med detta anslag jämte de belopp, som tidigare anvisats, skulle kommittén för tiden intill den 1 juli 1925 hava till sitt förfogande sammanlagt 1,317,680 kronor. Enligt kommitténs kostnadsberäkning skulle således för arbetenas fullbordande ytterligare erfordras 1,120,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen, som den 28 februari 1924 avgav utlåtande i ämnet, förklarade sig med hänsyn till den rådande osäkerheten på byggnadsmarknaden icke kunna tillråda, att byggnadskostnaderna beräknades till lägre belopp än det av byggnadsstyrelsen år 1923 angivna eller således 2,455,000 kronor.

I en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1924 dagtecknad proposition, nr 180, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till fullföljande av ifrågakvarande nybyggnader anvisa för budgetåret 1924—1925 ett extra reservationsanslag av 250,000 kronor. Vid anmälan av ärendet anförde dåvarande departe-

mentschefen, att det ännu icke varit möjligt att genom infordrande och prövning av entreprenadanbud kontrollera de uppgjorda kostnadsberäkningarna för byggnadsföretaget, samt att han därför ansåge sig böra utgå från det av byggnadsstyrelsen beräknade beloppet, 2,455,000 kronor, såsom den slutliga byggnadskostnaden. Då till bestridande härav funnes att tillgå 1,067,680 kronor, erfordrades alltså ytterligare i runt tal 1,387,000 kronor. Enligt byggnadskommitténs senaste utredning, mot vilken departementschefen i detta hänseende icke funne något att erinra, skulle för arbetets fullföljande enligt den då uppgjorda byggnadsplanen erfordras för budgetåret 1924—1925 250,000 kronor, för budgetåret 1925—1926 700,000 kronor och för budgetåret 1926—1927 återstoden av byggnadsanslaget eller 437,000 kronor. Kungl. Maj:ts i nämnda proposition gjorda förslag blev av riksdagen godkänt.

Med skrivelse den 11 november 1924 har byggnadskommittén, under förmlan att huvudentreprenadavtal numera föreläge avslutade, överlämnat och såsom sitt eget åberopat ett av arkitektkonsortiet Origo upprättat förslag till definitiv kostnadsberäkning för ifrågavarande nybyggnader. Den av kommittén nu beräknade totala byggnadskostnaden utgör 2,530,000 kronor. För att åskådliggöra, huru detta belopp fördelar sig å de särskilda huvuddelarna av byggnadsföretaget, har kommittén lämnat *dels* en specificerad tablå över kostnaderna, *dels ock* följande sammandrag av nämnda tablå, varvid kommittén för jämförelses skull medtagit motsvarande belopp från kommitténs den 9 februari 1924 avgivna kostnadsförslag samt från byggnadsstyrelsens ovannämnda kostnadsberäkning.

	Kostnader enligt nu avgivet förslag		Kommitténs förslag i februari 1924		Byggnadsstyrelsens förslag i februari 1924	
	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre
I. Sprängningsarbeten, byggnadsarbeten och yttre arbeten	1,638,311	89	1,605,463	—	1,578,000	—
II. Värme, vatten, avlopp m. m.	248,785	60	260,000	—	260,000	—
III. Elektriska anläggningar	56,665	—	56,000	—	50,000	—
IV. Specialinredningar, laboratorieutrustning m. m.	340,000	—	340,000	—	340,000	—
V. Kommittékostnader, arvoden, kontroll och oförutsedda utgifter . .	246,237	51	175,537	—	227,000	—
Summa kronor	2,530,000	—	2,437,000	—	2,455,000	—

Den av kommittén nu beräknade kostnaden överstiger alltså med 93,000 kronor det av kommittén i februari 1924 beräknade beloppet och med 75,000

kronor det belopp, vartill byggnadsstyrelsen, enligt vad nyss nämnts, uppskattat densamma.

Kommittén har vidare anfört:

Kostnadsökningen måste till stor del hänföras till den stegring av arbetskostnaden, som blivit en följd av de under år 1924 upprättade nya arbetsavtalen, till vilka kommittén vid sin beräkning i februari 1924, på sätt då anmälts, icke kunnat taga hänsyn, och vilka givetvis icke heller kunnat av byggnadsstyrelsen i dess utlåtande beaktas. Om man bortser från ifrågasvarande ökning av arbetskostnaden, har i stort sett den nya kostnadsberäkningen bekräftat riktigheten av kommitténs tidigare beräkningar.

Såsom av tablån¹⁾ framgår, grunda sig de nu gjorda beräkningarna, om man bortser från kostnaderna för specialinredningar, laboratorieutrustningar och dylikt samt kommittékostnader, arvoden, kontrollkostnader och oförutsedda utgifter, nästan fullständigt å kontraherade entreprenadsummor eller bindande anbud. Så är förhållandet med värme- och sanitetsanläggningarna och de elektriska anläggningarna i deras helhet samt med sprängnings- och byggnadsarbetena ävensom de yttre arbetena med undantag allenast beträffande vissa modellkostnader, dekorativ målning samt trädgårdsarbeten och yttre armatur, av arkitekterna tillhopa uppskattade till en kostnad av 23,775 kronor.

Vad beträffar de under rubriken »Specialinredningar, laboratorieutrustning m. m.» i tablån upptagna posterna, har, såsom synes, ett sammanlagt belopp av 73,456 kronor hittills kunnat genom kontrakt eller bindande anbud fixeras. Då för övriga till ifrågasvarande huvuddel av nybyggnadsföretaget hörande arbeten så icke kunnat ske, men å andra sidan de hittills uppgjorda avtalen icke givit anledning antaga några betydligare felkalkyler, har kommittén ansett sig böra bibehålla slutsiffran för denna del av företaget, 340,000 kronor, oförändrad från tidigare avlämnade kostnadsberäkningar.

Däremot har kommittén funnit erforderligt att ansenligt höja beloppet för kommittékostnader, arvoden, kontrollkostnader och oförutsedda utgifter. Till en del har detta sin grund däri, att de rena administrationskostnaderna icke kunnat i de tidigare kostnadsberäkningarna tillräckligt beaktas. Då därjämte erfarenheten visar, att vid ett så stort byggnadsföretag som det ifrågasvarande tilläggsarbeten alltid bliva nödvändiga, har kommittén för oförutsedda utgifter funnit sig böra avsätta ett belopp, vilket med hänsyn till de höjda arbetsprisen ansetts icke kunna bestämmas lägre än till omkring 60,000 kronor. Jämförd med de belopp, byggnadsstyrelsen ansett för motsvarande poster behöfliga, eller 227,000 kronor, torde den summa, 246,237 kronor 51 öre, kommittén i den nu avgivna kostnadsberäkningen upptagit, icke kunna anses utvisa större ökning än som oundgängligen betingats av arbetsprisens höjning. Vad beräkningen av administrationskostnaderna angår, grundar den sig, som synes, till huvudsaklig del å redan verkställda eller kontraherade utgifter; i övrigt hava beloppen upptagits med ledning av hittills vunna erfarenheter, varvid givetvis arvoden till sekreterare och platskontrollant för hela den beräknade byggnadstiden i summorna ingå med fastställda eller kontraherade belopp, respektive 180 kronor och 700 kronor i månaden.

Kommittén har med de anslag, som anvisats för tiden intill den 1 juli

¹⁾ Den tablå, som av kommittén åberopas, är förut omförmälda, här ej intagna specialiserade tablå.

1925, till sitt förfogande hittills erhållit sammanlagt 1,317,680 kronor. Enligt den nu avgivna kostnadsberäkningen skulle sålunda för arbetenas fullbordande enligt den arbetsplan, kommittén med skrivelse den 9 februari 1924 till Kungl. Maj:t överlämnat och vilken arbetsplans följande är en förutsättning för kostnadsberäkningens giltighet, ytterligare erfordras 1,212,320 kronor. Kommittén beräknar, att av denna summa 700,000 kronor bliva erforderliga för budgetåret 1925—1926. Återstoden, 512,320 kronor, skulle sålunda behövas för slutlikvider under därpå följande budgetår.

I detta sammanhang har kommittén lämnat följande redogörelse för huru byggnadsarbetet hittills fortskridit:

Arbetena med anläggning av tillfarts- och uppfartsvägar till nybyggnaderna avslutades under juni månad 1924. Läggning av vatten- och avloppsledningar i tillfartsvägen med därtill hörande brunnar ävensom nedläggning av elektrisk jordkabel för ytterbelysning hade redan tidigare fullbordats. Vid början av budgetåret 1924—1925 pågingo grundsprängningsarbeten samt arbeten med grundläggning till kemisk-tekniska laboratoriet. Dessa arbeten hava under augusti månad 1924 avslutats. Under sistnämnda månad undertecknades entreprenadkontrakt beträffande de egentliga byggnadsarbetena, vilka omedelbart påbörjades. Grundläggningen till huvudbyggnaden är numera färdig och sockelsättning pågår. Murningsarbetet kan beräknas taga sin början omkring en månad härefter. Under höstens lopp hava kontrakt slutits jämväl rörande värmeledning samt gas-, vatten- och avloppsledningar, varjämte bindande avtal uppgjorts beträffande de elektriska anläggningarna i nybyggnaden. I enlighet med sålunda ingångna entreprenadavtal hava arbetena med vatten- och avloppsledningar å byggnadstomten påbörjats.

Byggnadsstyrelsen har den 4 december 1924 avgivit utlåtande i ämnet samt därvid anført, att den totala byggnadskostnaden med nu gällande priser på arbetsmarknaden torde komma att uppgå till 2,540,000 kronor eller i det närmaste samma belopp, som av kommittén angivits i dess ovannämnda skrivelse den 11 november 1924. I den av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaden ingå de i kommitténs ovan återgivna tablå upptagna utgiftsposter med följande belopp:

Sprängnings- och byggnadsarbeten m. m.	kronor 1,646,200: —
Värme m. m.	» 259,500: —
Elektriska anläggningar	» 58,300: —
Specialinredningar m. m.	» 340,000: —
Kommittékostnader m. m.	» 236,000: —

Beträffande det av kommittén till 700,000 kronor beräknade belopp, som enligt byggnadsplanen skulle erfordras för budgetåret 1925—1926, har byggnadsstyrelsen icke haft något att erinra.

De av byggnadskommittén och byggnadsstyrelsen gjorda nya beräkningarna giva vid handen, att sammanlagda kostnaden för byggnadsarbetena med nu gällande priser på arbetsmarknaden kan förväntas komma att uppgå till ett belopp något överstigande 2¹/₂ miljoner kronor. I överensstämmelse med

Departement-
schefen

byggnadsstyrelsens förslag till beräkning av den totala byggnadskostnaden synes denna böra uppskattas till 2,540,000 kronor. Till bestridande härav finnes att tillgå — förutom ovan omförmälda, å extra stat för förra halvåret 1923 samt för budgetåren 1923—1924 och 1924—1925 anvisade reservationsanslag å respektive 300,000 kronor, 700,000 kronor och 250,000 kronor — återstoden av ett av riksdagen på extra stat för år 1921 anvisat reservationsanslag å 100,000 kronor, avsett att användas till ritningar och andra förberedande arbeten för nybyggnaderna, vilken återstod, efter gäldande av kostnaderna för dessa arbeten, uppgivits utgöra 67,680 kronor, eller således tillhoppa 1,317,680 kronor. Med en beräknad totalkostnad av 2,540,000 kronor erfordras följaktligen ytterligare 1,222,320 kronor. Enligt den uppgjorda arbetsplanen skulle härav erfordras för budgetåret 1925—1926 700,000 kronor och återstoden vara behövlig för slutlikvider under närmast påföljande budgetår.

I anslutning till vad sålunda anförts, får jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fullföljande av beslutade nybyggnader för de kemiska och fysiska institutionerna vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1925—1926 under åttonde huvudtiteln anvisa ett *extra* reservationsanslag av 700,000 kronor.

Till denna departementschefens av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall ävensom förordna, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Em. G. son Bergman.